

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quarta. Quid sit Ars, & quomodo à Natura differat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

rifibilia; nec etiam à differentia sola, verbi gratia, rationali, alioquin Deus & Angeli deberent esse rifibiles, quia sunt rationales, cum tamen nec ipsa anima separata sit rifibilis proximè, de qua tamen

XIII.

Anima rationalis verè est natura.

DICO 8. *Anima rationalis verè est natura.* Hæc, præterquam quòd sit Aristotelis, est etiam expressè magi D. Augustini lib. de natura boni cap. 1. ubi hæc habet: *Omnis spiritus & omne corpus à Deo est, & hæc omnia facta natura, omnia quippe natura aut spiritus, aut corpus est.* Et consonat D. Bernardus suprà docens: *in morte hominis non fieri destructionem aliquam partium, sed naturarum coherentium diremptionem.*

Probatur etiam Ratione: Tum quia anima rationalis est forma corporis, sed omnis forma est natura; ergò etiam anima rationalis: tum quia anima, ut sensitiva & vegetativa, est etiam rationalis, sed ut vegetativa & sensitiva est natura; ergò etiam ut rationalis. Tertio: Anima est principium flētūs & risūs; ergò est natura, nec dicere potest aliquis, animam non esse immediatè principium, quia flētus certè æquè primò egreditur ab anima ac à corpore. Quarto: Anima est principium intellectiōnis & volitiōnis, sed hæ sunt veri motus, ergò. Deniq; Angeli in rei veritate sunt natura; ergò etiam animæ in eadem veritate & insuper secundum definitionem datam, quia operationes animæ etiam intellectivæ & volitivæ sunt magis Physicæ, quam angelorum, ut potè quæ pro præfenti statu dependent à phantasmatibus, rebus videlicet materialibus, qualiter non dependent angeli. Objectiones, quæ contra hanc & præteritam conclusionem adferri solent, non sunt magni momenti, & ex dictis facilè solvi possunt, contra priorem potissima est ex Aristotelis autoritate, qui in secundo Phyl. t. 12. ait: compositum quidem natura non est, sed est & constat naturà, ut homo. Sed facilè respondetur: Compositum non esse naturam, quemadmodum est materia & forma, sed esse ita naturam, ut etiam in se inclusas habeat naturas duas inadæquatas.

QUÆSTIO IV.

Quid sit ars, & quomodo à Natura differat?

I.

Quandoquidem Ars natura simia est, imò *amula*, quoniam solertissimà imitatione proximè ad naturam accedit, idè sibi hinc locum vendicat, ut de ea agatur, maximè cum Aristoteles naturam sumpsit suprà, non modò, prout opponitur violentiæ, sed etiam prout opponitur arti. Potest autem Ars multipliciter accipi: Primò prout omnes facultates, & scientias comprehendit: Secundò pro cognitione practica, verum in his acceptionibus ad propositum nostrum non inferuit, prout autem de ea agendum est, dupliciter accipitur. Primò pro habitu intellectu cum recta ratione factivo: à D. Augustino vocatur hic habitus lib. de immort. anim. cap. 4. *Multarum Rationum cæcus, quem paulò infra dicit: non solùm esse in animo Artificis, sed etiam nusquam esse nisi in animo artificis.*

Ars multipliciter sumitur.

Secundò accipitur Ars pro illa forma, quæ ab Artifice, secundum Regulas artis in materiam subiectam introducta est, ut forma vel figura hominis, vel leonis in lignis, lapide metallo &c. & de hac arte ait Arist. 1. 2. Met. 24. sanitatem & domum ad extrà fieri ex sanitate & domo in mente, & D. Augustinus tract. 1. in Joannem: *Attendite ergò Arcam in arte & arcam in opere:* & lib. 1. Gen. contra Manichæos cap. 8. *Quòd videt Artifex in Arte, hoc foris probat in opere.* Et hæc ars omnibus obvia est, ut potissimum collaudatur & extollatur, cum tamen pterosque lateat, quidnam sit artificialitas artefactorum, puta cultri, domūs, statuæ, ut patet ex sententiarum diversitate. Nam Nominales, post Oecchannum, & cum ipsis Recentiores plurimi asserunt, formam artificialem nullo modo distingui à parte rei ab ente naturali, unde dicunt picturam nihil esse, præter colores & eorum ubicationem, statuam nihil esse, præter lignum vel lapidem, præter partium superfluarum & impediendum ablationem, quibus sublati statim sine ulla additione remanet forma hominis vel leonis, ita quòd aliqui insuper putent, tales formas actualiter præfuisse in materia, sed per partes illas superfluas fuisse copertam, ita Auctor sex Principiorum. Econtrà verò reales docent, formam artificialem esse accidens reale absolutam, de quarta specie, qualitatis industriæ Artificis introductum, ab ente naturali distinctum. Verum tamen supponendo artem esse aliquid, ut potè cum per artificem producatur, si enim nihil esset, sic produci nequiret, imò si nihil esset, non deberet esse difficultas in productione artefactorum, & frustra diceretur imitari naturam, quod enim nihil est, nihil imitatur. Hoc inquam supposito.

DICO 1. *Ars, seu forma artificialis non consistit in ubicationibus.* Hæc est contra primam sententiam & opinionem.

Probatur primò: Quia potest vera statua & imago fieri sine ulla profus mutatione ubicationis materiæ unde fit; ergò forma artificialis non consistit in ubicatione, quia si in antro & lapide aliquo montis sculperetur figura leonis, esset vera forma artificialis, & tamen nulla ibi esset variatio ubicationis, cum iisdem partibus spatii, forma corresponderet, quibus correspondebat antea, ergò.

Probatur secundò Ex multis inconvenientiis: Quia si forma artificialis consisteret in ubicationibus, sequeretur, quòd si aliquis portaret de loco in locum, & fortè de uno loco in oppositum, quòd variaret & mutaret statuam, sed hoc est inconvenientissimum dicere, ergò: probatur tamen sequela, quia si aliquis portaret statuam beatæ Virginis de Ecclesia ad formam & Nundinas, sequeretur, quòd non esset eadem, si aliquis de terra collocaret in summitate & pinaculo templi, quod non esset eadem, quia non essent eadem ubicatione, sed omninò opposita & specie diversa. Item sequeretur, quòd bruta Animalia & venti, ac alia possent pingere & sculperè, sed hoc est plane absurdum & incredibile dictu, cum alius non sit ad lyram, minus ad picturam, ergò: probatur tamen sequela: Quia alius, & qualibet alia

alia animantia, ac venti possunt unam statuam transferre de uno loco in locum alium, sed in tali casu variaret ubicationes; ergo variaret etiam figuras, & sic Effigies Helenæ ab Apelle depicta, jam esset pictura Afini, patet quoque, quod ventimoveant sedilia, projiciant imagines, deiciant statuas, nemo tamen diceret, quod easdem faciant. Et dicere, Physicè sic quidem esse, quamvis in morali estimatione censentur eadem, est planè subscribere & manum præbere ad tam incredibilia absurda, ita, ut ulteriori impugnatione opus non sit, cum vix ad majora absurda quis adigi posse videatur, quam dicere, quod bajulans Cæsaris statuam, sculpat, & Afinus portans Minervam, pingat &c. cum ad pingendum Ars requiratur, non verò ad bajulandum. Et absurdius adhuc est, quod docet Author sex Princip. quasi verò illæ figuræ, secundum se, omnes præfuisent; nam sequeretur, quod forma Angeli & diaboli, hominis & serpentis, piscis & aquilæ fuerint simul & semel in eadem materia, cum ex eadem omnes istæ figuræ & formæ sculpi possint.

III. **DICO 2.** *Ars, seu forma artificialis non est accidens absolutum aliquod de genere qualitatis.* Hæc est contra Parisienses & Reales communiter. Sed Probatur: Tum quia, si ars esset aliqua qualitas, sequeretur, quod toties, quoties aliquis ceram manibus contræteret & complicaret, novam produceret qualitatem absolutam, quod videtur inconueniens: tum quia non est assignabile, quomodo illa nova qualitas producta in subiecto inhaereret, quia non posset dici, quod esset tota in toto, & tota in qualibet parte, utpote cum esset materialis, & nulla qualitas materialis sic in subiecto recipi potest: nec posset esse etiam pars in parte divisibilitèr, quia alioquin deberet una pars, tam bene esse denominata figurata, ac alia, quemadmodum quælibet pars, in qua est albedo, dicitur alba, & sic si totum esset artificiatum triangulare, quælibet pars deberet etiam dici triangularis. Dicere autem partes esse heterogeneas, merum est effugium.

IV. **DICO 3.** *Ars, seu forma artificialis est relatio quadam ordinis & proportionis partium naturalium ad se invicem.* Ita Doctor 4. d. 12. q. 4. ubi ait: *Figuram ultra quantitatem non dicere nisi relationem partium ad se invicem vel terminorum includentium partes.* Probatur, tum ex refutatione aliarum sententiarum: tum, quia experientiâ constat, quod ens artificiale fiat ex eo, quod hunc novum respectum acquirit, nam cathedra nihil aliud est, nisi combinatio plurium lignorum, quorum unum directè, alterum obliquum, tertium sic, quartum verò sic collocetur, sed in tali nova combinatione nihil aliud resultat, quam partium ad se invicem proportio & ordo; ergo in tali consistit ratio artificii. Confirmatur, quia possunt omnes partes haberi absque eo, quod habeatur artificium, ut patet de domo; ergo artificium consistit in tali partium ad se invicem ordine & proportionem. Contra hanc Conclusionem nihil potius objici potest, quam quod sequeretur motus principium posse esse artem. Verum nihil urget, quia, ut mox dicam, non est principium motus simpliciter, sed tan-

F. Amandi Hermann Physica.

tum secundum quid, id est velocioris. Et hæc puto sufficere pro prima parte tituli, pro secunda breviter expedienda Resolvo &

DICO 4. *Artem, in quantum est habitus, differre & convenire cum natura in multis.* Patet: in primis etenim differt, quod natura sit substantia, Ars habitus accidentalis & accidens: quod natura conveniat cum re naturaliter producta in esse reali, ars verò cum re artificiali tantum in esse objectivo: Item quod natura sit principium Physicum rerum naturalium; ars verò sit tantum principium per directionem non autem per efficientiam. Econtrà verò conveniunt inter se, quia utraque supponit materiam in quam agit, utraque procedit ab imperfectioribus ad perfectiora, unde dicitur: *Nihil simul inventum est, & perfectum.* Item utraque non agit casualiter, sed certis quibusdam regulis juxta illud: *Opus naturæ, opus est intelligentiæ.* Denique utraque est imitatrix: Natura imitatur artem divinam, ut vocatur, puta ideam operis faciendi, ars verò imitatur naturam, ut eo magis estimetur artefacta, quod vicinius accedunt ad naturam, eam exprimendo.

ARS prout est forma artificialis, à natura multipliciter differt, naturalia etenim habent quæ talia internum principium motus, artificialia verò non, quia forma artificialis non est principium motus, nec obstat, quod figura quadrata faciat motum tardum, pyramidalis verò velocem, & quod multa artificialia seipsi moveantur, ut horologia &c. quia forma artis non est causa per se istius motus, sed natura, unde causa tantum est motus, secundum quid, tardioris videlicet & velocioris, in quantum scilicet ars naturam modificat, quare se potius habet per modum conditionis, imò frequenter nec positivè causat motum secundum quid, sed tantum negativè, ut patet de forma conii vel pyramidalis, quæ tantum naturæ præstat, ut aer minus resistat; horologiis verò & similibus pondus naturaliter contemperatur per rotulas & occultas machinationes. Secundò differunt, quia formæ artificiales sunt tantum in superficie, naturales verò intrinsece. Tertio materia prima naturaliter inclinatur ad formas naturales, ars verò non nisi neutraliter. Quarto materia naturalium est quid incompletum, artificiale verò est essentialiter completa. Quintò materia & forma naturalium faciunt unum per se, artificiale verò non.

QUÆSTIO V.

An & qua opera Natura possit Ars efficere?

Hæc Quæstio non modò utilis est, sed & simul curiosa & jucunda, ac insuper necessaria, nam frequentissimè sub pelle ovina ingrediuntur lupi rapaces, qui sese jactant per scientias naturaliter acquisitas industriâ & labore mira & maxima posse efficere portenta, cum tamen totum fiat per illusionem & artem magicam, non naturalem, quæ bona sanè est, sed diabolicam & omnibus summè execrabilem.

Fff Quare

V. *Ars in quantum habitus multis modis differt à natura.*

VI.

I.